

WPLYW BAJEK I BAŚNI NA DZIECKO W WIEKU PRZEDSZKOLNYM

Coraz intensywniejszy rozwój technologii sprawia, że każdego dnia ulega się pojawiającym się nowinkom technicznym. To właśnie dziś, w dobie Internetu, tabletów i telefonów komórkowych zapomina się, czym jest książka i jak wiele ona potrafi wnieść do naszego życia, a zwłaszcza – do życia dziecka, które rozpoczęło swoją życiową wędrówkę.

Czym jest bajka i baśń?

Bajka w ujęciu definicyjnym określana jest jako opowieść lub opowiadanie, najczęściej w formie mówionej lub pisanej. Jest to zmyślona historia, która określana jest fikcją. Moralne pouczenie przekazywane jest wprost lub jest dobitnie zasugerowane. Bajka zawiera tzw. układ fabularny, który charakteryzuje się doborem dobitnych przeciwstawień sytuacji. Najbardziej znanym przykładem, jaki mogę przytoczyć to: wilk i owca. Oni, a mianowicie zwierzęta są najczęściej głównymi bohaterami. Te bliskie dziecku stworzenia występują jako równoważniki różnych typów ludzi i przedstawiają stosunki międzyludzkie, które są zgodne z losami życiowymi oraz cechami ludzkich postaw. Bohaterami bajek poza zwierzętami są także ludzie, rośliny i przedmioty. Często zdarza się, że wszyscy Ci bohaterowie występują w jednej bajce. Wykorzystując ich sylwetki, bajka jest pouczeniem o szkodach, o podkreśleniu pożytku pewnych zachowań. Przekazuje zasadę etyczną oraz wskazówkę do prawidłowego, należytego postępowania.

Baśń określana jest, jako jeden z podstawowych i zarazem najstarszych gatunków epickich, a ich przesłanie wywodzi się z mądrości ludowej. Najczęściej dotyczyły one powtarzalnych zachowań międzyludzkich, np. podkreślenie kontrastu pomiędzy ubogim i bogatym. Cechami charakterystycznymi dla baśni są magiczność, fantastyka,

antropomorfizacja świata przyrody oraz umoralniające zakończenie w formie pouczenia. Jedną z najważniejszych ról baśni to walka dobra ze złem i ostateczny triumf dobra.

Czytanie bajek dzieciom to zarazem najprostsza i najbardziej uwielbiana przez dzieci czynność. Jest ona witaminą, która wzbogaca zdrowie psychiczne, umysłowe oraz moralne. Bajka jest lekiem, który pozwoli uniknąć negatywnych wpływów na dziecko. Pierwsze lata życia dziecka decydują o całym dorosłym życiu, dlatego nie możemy lekceważyć dzieciństwa. Należy skupić się na nim i zadbać o to, aby jego podwaliny były mocne i ukształtowane na całe dorosłe życie. Ważne jest, aby czytać dziecku już od urodzenia i aby przynajmniej do drugiego roku życia nie umożliwiać dziecku kontaktu z telewizją.

Dlaczego warto czytać?

Podczas czytania dziecku bajek lub baśni rozwijamy u niego szereg własnych aktywności, a mianowicie: słuchanie, zadawanie pytań, dziwienie się, drżenie z emocji, śmiech lub po prostu – zastanawianie się nad dalszymi losami bohaterów czytanej bajki. Dzięki tym aktywnościom stymulujemy u dziecka pracę umysłu, która jest niezwykle cenna w dalszym rozwoju intelektualnym. Podczas czytania dajemy dziecku jeszcze jeden ogromny dar – poświęcamy mu swój czas, swoją uwagę, zaangażowanie, miłość. Codzienne czytanie sprawia, że w dziecku buduje się mocne poczucie własnej wartości poprzez wewnętrzną siłę oraz poczucie, że jest kochane. Niemniej ważna jest więź, która rodzi się między dzieckiem, a opiekunem podczas wspólnego seansu czytania bajek. Jest ona potrzebna rozwojowo oraz jest warunkiem, dzięki któremu dziecko wyrasta na zdrowego emocjonalnie człowieka.

Czytanie bajek i baśni pozwala na odbycie podróży w sferę marzeń i świat wyobraźni, który zapewnia małemu człowiekowi rozwijanie dziecięcej wrażliwości, współczucia, empatii, serdeczności czy otwartości. Cechy te zapewniają o zdobyciu tych wszystkich pięknych cech, które należą do przymiotów ludzkiej natury. Dziecko nie tylko poznaje uczucia, do wyrażania których przygotowany jest człowiek, ale również uczy się je nazywać oraz co najważniejsze – okazywać je. Zda sobie sprawę, że nie tylko ono zmierza się codziennie z trudnościami i kłopotami. Zauważy, że inni (bohaterowie bajek i baśni) też się boją, przeżywają mniejsze i większe smutki, złością się, czują zazdrość, wstyd czy rozczarowanie. Analizując zdarzenia, które rozgrywają się w bajce, dziecko ustala, co mogą mieć na myśli bohaterowie fabuły, ale również dokonują ich oceny. Zastanawia się, jakie są intencje bohaterów, a zatem rozwija swoją refleksyjność, szuka odpowiedzi na pytania, rozwija swoją samoświadomość. Baśnie rządzą się jasnymi regułami, bohater jest dobry albo

zły, a świat jest zawsze sprawiedliwy, kierowany według wyznaczonych zasad. Dziecko uczy się tych zasad i dochodzi do wniosku, że warto być dobrym, a zwłaszcza – przestrzegać zakazów, ponieważ uświadamia sobie, jakie są ich konsekwencje.

Dziecko uczy się języka poprzez słuchanie, mówienie i wreszcie – czytanie. Dobrze rozwinięty język dziecka jest podstawowym narzędziem myślenia, porozumiewania się z innymi ludźmi, zdobywania informacji aż po wyrażanie myśli. Prawidłowe osłuchanie się w języku przekłada się na poziom jego rozumienia, umiejętności mówienia, czytania oraz pisanie. Wnioskując, język jest niezaprzeczalnie podstawą edukacji i to właśnie do jego rozwoju przyczynia się czytanie bajek i baśni. Aby doświadczyć tego sukcesu należy dziecku czytać, przynajmniej 20 minut dziennie.

Równie istotne jak samo czytanie jest nawiązywanie z dzieckiem dialogu podczas czytania. Dzięki takiej aktywności ze strony dziecka wzbogacamy zasób jego słów oraz doskonalimy zasady i struktury językowe. Może ono wykazać się samodzielnym formułowaniem, wyrażaniem swoich myśli i odczuć, a także zdolne jest do zdobycia swobody w myśleniu i mówieniu. Mały czytelnik może być pomocny w przewracaniu kartek, w komentowaniu działań bohaterów, rozpoznawaniu ich zamiarów lub do zaproponowania całkiem innego zakończenia bajki, zgodnie z wyobrażeniem małego czytelnika.

Kolejną rolę bajek i baśni jest rozwój koncentracji. Niestety, ale nadmierne oglądanie telewizji czy surfowanie w Internecie przyczyniają się do nadmiernego rozkojarzenia. Trudno jest znaleźć stronę internetową, która nie pulsuje lub na której nie pojawiają się skaczące reklamy. Bajka oglądana w telewizji, a więc obrazy na ekranie trwające kilka sekund też nie pozwalają dziecku na wystarczające skupienie się. Czytanie dzieciom może temu zapobiec, a nawet pomóc odbudować zaburzoną koncentrację. Zdaje sobie sprawę z tego jak trudno jest małemu dziecku wysiedzieć na kolanach czy na dywanie podczas słuchania bajki. Ważne jest, aby zachęcić dziecko do własnej aktywności.

Czytanie przez dzieci bajek kształtuje w nich zdrowe postawy czytelnicze. Taka postawa ma dobroczynny wpływ wobec nauki szkolnej, ale również pomaga zdobyć biegłe umiejętności w czytaniu, co będzie nieocenioną umiejętnością na dalszych etapach edukacyjnych.

Czy ilustracje mają znaczenie?

Ilustracje mają szczególne znaczenie dla dzieci młodszych, które są wrażliwe na bodźce wizualne, na wszelkie barwy i kształty. Dzieci te posiadają wyobraźnię bardzo

aktywną, jednak potrzebują bodulca w postaci ilustracji dla jej aktywności, podczas czytania bajek. Ilustracje mają szczególne znaczenie dla dzieci młodszych, które są wrażliwe na bodźce wizualne, na wszelkie barwy i kształty. Dzieci te posiadają wyobraźnię bardzo aktywną, jednak potrzebują bodulca w postaci ilustracji dla jej aktywności, podczas czytania bajek. Ilustracja jest dobrym elementem za pośrednictwem którego możemy zainteresować dziecko słuchaniem lub w późniejszym wieku czytaniem książeczek. Dziecko widząc konkretną ilustrację jest w stanie domyślić się, jakie wydarzenia mogą mieć miejsce w danej pozycji i wybrać ją – lub ją odrzucić i wybrać tę, która może dziecko zainteresować. Kolejną funkcją ilustracji może być jej niezrozumienie, które prowadzi do tego, że dziecko zainteresuje się, zdobędzie niepokonowaną chęć przeczytania książeczki, aby dowiedzieć się, co dana ilustracja może przedstawiać. Takie działanie pobudza ciekawość dziecka i zmusza je do znalezienia wyjaśnienia, a więc do tak cennej aktywności dziecka.

Podsumowanie

Z punktu widzenia pedagoga bajka i baśń w życiu dziecka pełni funkcje pouczające, wyjaśniające, inspirujące, konstruktywne, nadające sens, budujące światopogląd, czy przestrzegające o budowaniu pozytywnych wartości. Bajka ma siłę, która wzbogaca życie dziecka, pobudza wyobraźnię, pomaga w rozwijaniu inteligencji i wyrażaniu uczuć. Choć współczesne bajki odbiegają formą od klasycznych bajek, ponieważ wydawnictwa upiększają książeczki za sprawą grających okładek, okładek w kształcie puzzli, przyjmowania formy komiksów, bajek telewizyjnych czy radiowych słuchowisk, to nadal niosą to samo przesłanie, które uszlachetnia dziecko.

Opracowała: Agnieszka Skąlecka

Bibliografia:

1. I. Koźmińska, El. Olszewska, Wychowanie przez czytanie, Warszawa 2010, Świat Książki
2. Danuta Waloszek, Baśnie uczą odpowiedzialności, „Wychowanie w Przedszkolu”, 2004, nr6
3. Maria Patzerowa, Lektura uczy, bawi, wychowuje, Warszawa 1973, Państwowe Zakłady Wydawnictw Szkolnych
4. Anna Boguszewska, O ilustracji w książeczkach dla dzieci, „Wychowanie w Przedszkolu”, 2012, nr 6
5. Ewa Frączek, Ewa Pałucka, Czytanie – najskuteczniejszą metodą wychowawczą, „Biblioteka w szkole”, 2012, nr 01